

Rektor

Filbornaskolan
Filbornavägen 101
256 61 Helsingborg

2010-05-21

1 (8)

Dnr: 40-2009:1887

Huvudman

Skol- och fritidsnämnden
251 89 Helsingborg

Kvalitetsgranskning - Svenska i gymnasieskolan på medieprogrammet vid Filbornaskolan, Helsingborgs kommun

Sammanfattande bedömning:

- Samverkan behöver utvecklas mellan svensklärare och karaktärsämneslärare.
- Anpassningen av svenskämnet till elevernas studieinriktning behöver tydliggöras och stärkas.
- Elever med goda studieresultat bör utmanas ytterligare.
- Eleverna bör, i högre utsträckning, delta i planeringen av undervisningens innehåll.
- Filbornaskolan bedriver inte ett systematiskt arbete med mål och betygskriterier. Kopplingen mellan undervisningen och kursplanemålen behöver bli tydligare så att eleverna i högre grad görs medvetna om undervisningens syfte.
- Svenskundervisningen bör i högre utsträckning ta sin utgångspunkt i elevernas intressen och förutsättningar vid val av texter.
- Rektor bör ta ett större ansvar för att resultaten på programmet systematiskt följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen. Rektor bör också formulera ett tydligt uppdrag rörande både anpassning till studieinriktningen och samverkan.

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av svenskämnet i gymnasieskolan under höstterminen 2009 och vårterminen 2010. Granskningen av medieprogrammet vid Filbornaskolan i Helsingborgs kommun ingår i detta projekt.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges ökade förutsättningar för att genomföra förbättringar.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar initieras med utgångspunkt i en nationell risk- och väsentlighetsanalys. Med denna som grund inriktas kvalitetsgranskningen mot områden i behov av förbättring samt mot huvudmän och/eller skolor. Dessa granskas utifrån i förväg fastställda perspektiv och frågeställningar.

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas dels i en övergripande rapport, dels i rapporter med bedömningar för varje granskad skola. Där tar Skolinspektionen ställning till om skolan uppfyller skolförfattningarnas krav och med vilken kvalitet arbetet bedrivs. I de fall behov av åtgärder framkommit ansvarar skolan/huvudmannen för att åtgärder vidtas.

Syftet med granskningen är att bidra till ökad måluppfyllelse i ämnet svenska. Den övergripande rapporten förväntas bidra till en nationell diskussion och en kvalitetshöjning i gymnasieskolans svenskundervisning. Den kunskap som projektet tar fram förväntas bli ett redskap för skolutveckling med avseende på anpassning till elevernas studieinriktning i ämnet, delaktighet samt grupp- och individanpassning i de granskade skolorna. Kvalitetsgranskningen genomförs i kurserna Svenska A och B på elprogrammet, omvårdnadsprogrammet, medieprogrammet samt barn- och fritidsprogrammet. Kvalitetsgranskningen genomförs på 42 skolor och i urvalet ingår skolor med såväl kommunala som fristående huvudmän.

Medieprogrammet i Filbornaskolan har ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Underlaget till beslut består av en webbaserad enkät till elever och undervisande lärare i kurserna Svenska A och B. Vidare består underlaget av dokument från skolan samt av information som samlats in vid besök på skolan den 28 och 29 januari 2010. I skolan genomfördes intervjuer med lärare, elever och skolledning samt genomfördes klassrumsobservationer. Beslutet grundar sig också på annan information som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Företrädare för skolan har beretts möjlighet att ge synpunkter på sakinnehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut.

Ansvariga för kvalitetsgranskningen i Filbornaskolan har undervisningsråden Tommy Månsson och Michael Erenius samt utredare Anna Sandell varit.

Fråge-/granskningsområden

Skolinspektionen har granskat två olika frågeområden.

1. Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?
2. Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Beskrivning av besökt skola och program

Filbornaskolan ligger i de östra delarna av Helsingborg. Medieprogrammet har 253 elever och har tillgång till välutrustade lokaler för karaktärsämnen i en egen del av skolan. Eleverna väljer profil först i årskurs 2. För programmet ansvarar en rektor. Denne lyder under skolans gymnasiechef. Tre svensklärare, varav en arbetar deltid, undervisar eleverna på medieprogrammet och både karaktärsämneslärarna och svensklärarna ingår i arbetslaget för programmet. Svensklärarna undervisar elever med olika profil i samma grupp. Eleverna beskriver, i intervjuer och enkäter, att de i huvudsak är nöjda med programmet och trivs bra och att det huvudsakligen är arbetsro under lektionerna vilket lärarna inte alltid är överens med eleverna om.

Resultat 2008 för medieprogrammet vid Filbornaskolan				
Genomsnittlig betygspoäng på programmet	Genomsnittlig betygspoäng i svenska för de som fick slutbetyg		Andelen elever med minst G i svenska av dem som fick slutbetyg (i procent)	
	Svenska A	Svenska B	Svenska A	Svenska B
12,7	12,6	10,3	97,4 %	82,9 %

Skolverkets statistik 2009-12-09

Skolinspektionens iakttagelser och bedömningar

Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?

I intervjun med lärarna framkommer att det genom åren har funnits en viss samverkan mellan svensklärare och lärare i karaktärsämnen. Idag finns det både en del spontana och en del i viss mån planerade aktiviteter man samverkar kring, men det finns ingen röd tråd i planeringen. Flera elever anger också att de själva ser parallella spår mellan svenskan och karaktärsämnena men detta utnyttjas inte i någon större utsträckning. Skolinspektionen bedömer att anpassningen av svenskämnet till elevernas studieinriktning behöver tydliggöras och stärkas i alla årskurser. Inskickade dokument stärker denna bedömning att skolan inte har en medveten strategi för att anpassa svenskämnet

till elevernas studieinriktning. Granskningen visar dock att det finns ett intresse för samverkan, men den behöver systematiseras.

Granskningen visar att det i undervisningen förekommer texter som knyter till programmet, men för många elever är inte denna koppling tydlig. Flertalet elever svarar i enkäten att de har nytta av svenskämnet i andra ämnen i ganska hög utsträckning, men intervjuade elever uppger att ämnet skulle blivit intressantare om innehållet i högre utsträckning hade knutits till studieinriktningen.

Vid intervjun med rektorn framkommer det att det egentligen finns ett krav från rektorns sida att svensklärarna ska anpassa sin undervisning efter elevernas studieinriktning, men detta krav har inte drivits särskilt hårt. Det finns däremot inget uttalat uppdrag till karaktärsämneslärare och svensklärare, i den så kallade uppdragsdialogen, att försöka hitta samverkansformer. Eftersom både svensklärare och karaktärsämneslärare tillhör samma arbetslag så måste möjligheterna att samverka bedömas som goda.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att samverkan mellan lärarna i svenska och lärarna i karaktärsämnena sker i viss utsträckning och att det finns en viss anpassning i undervisningen till studieinriktningen. Skolinspektionen bedömer dock att samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena bör öka och skolan bör utveckla en genomtänkt strategi för att anpassa undervisningen till elevernas studieinriktning. Rektor bör vidare formulera ett tydligt uppdrag rörande både anpassning till studieinriktningen och samverkan.

Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Läroplanen för de frivilliga skolformerna anger att läraren ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar erfarenheter och tänkande. Överlämnandet till medieprogrammet från grundskolan begränsas oftast till att kunskapen om elever med stora svårigheter vidarebefordras. Alla elever genomgår ett lästest vid kursstarten på gymnasieskolan och eleverna får själva berätta om sina tidigare betyg. Av intervjuerna framgår att det är genom samtal med eleverna som läraren försöker ta reda på elevernas intressen och erfarenheter och vilka mål de har med programmet eller ämnet.

Eleverna på programmet beskrivs av rektor och lärare som en grupp med mycket varierande förkunskaper. Spännvidden i antagningspoäng är stor. Några elever har svårigheter att klara sin utbildning, men betygsstatistiken för 2008 visar att de flesta elever med slutbetyg har minst betyget Godkänt i Svenska A medan andelen med minst godkänt i Svenska B behöver öka. Intervjuade elever har också mycket blandade förväntningar på svenskämnet.

Enligt enkätsvaren upplever eleverna att de kan få stöd i svenska i ganska hög utsträckning. De elever som har de största svårigheterna får hjälp av skolans specialpedagoger, men stöd, inom klassens ram, genom svensklärarens försorg, förekommer också. Intervjuer med både elever och lärare visar att elever med goda resultat kan få större utmaningar, men klassernas heterogenitet gör ofta att undervisningen inte fullt ut anpassas till alla elevers förutsättningar.

Begreppet undervisningstid regleras i gymnasieförordningen och beskrivs som "tid för arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under lärares ledning". Svensklärarna uppger i intervjuerna att det finns en vilja att låta eleverna vara med i planeringen av undervisningstiden och ha ett inflytande över både innehåll och arbetsformer/arbetsätt. Intervjuer med elever och enkäter visar dock att inflytandet över svenskundervisningen inte är tillräckligt. Ungefär hälften av eleverna uppger att de har möjligheter att påverka undervisningen i ganska liten eller liten utsträckning. Det är framför allt arbetsätt och arbetsformer som är möjliga för eleverna att påverka, men innehållet är i huvudsak bestämt av läraren. Det framkommer inte vid intervjuerna eller genom enkäterna att det är någon nämnvärd skillnad i detta avseende mellan Svenska A och Svenska B. Det är Skolinspektionens bedömning att elevernas inflytande, främst över undervisningens innehåll bör öka.

En förutsättning för att eleverna ska kunna utöva inflytande över undervisningen är att de har kännedom om kursplanernas mål. För att eleverna ska göras medvetna om undervisningens syfte behöver kopplingen mellan undervisningen och kursplanemålen vara tydlig. Cirka 75 procent av eleverna uppger i enkätsvaren att de förstår målen och betygskriterierna i hög eller ganska hög utsträckning. Målen går igenom vid kursens början eller inför vissa moment, men granskningen visar att det saknas ett systematiskt arbete med program mål, kursplanemål och betygskriterier som syftar till att tydliggöra undervisningens koppling till nämnda mål. Eleverna läser snarare av vad lärarens viljeinriktning är än har förståelse för betygskriteriernas koppling till målen.

Vad gäller de texter som används i kursen upplever eleverna dessa i mycket olika utsträckning som intressanta och relevanta. Det framgår av kvalitetsgranskningen att lärarna i svenska i varierande utsträckning använder sig av andra medier än skrivna texter. Att andra medier än skrivna texter används i varierande utsträckning i svenskundervisningen kanske kan förklaras med att svensklärarna förväntar sig att programmets karaktärsämnen i stor utsträckning sysslar med kursplanens vidgade textbegrepp dvs. både skrift och bildbaserade texter samt avlyssning, film och video. Detta borde dock inte hindra att man i svenskämnet, utöver att man ökar anpassningen av undervisningen till studieinriktningen, ser till att eleverna får upplevelsen av intressanta och relevanta texter. Nu är det en dryg tredjedel av eleverna som upplever att texterna inte är intressanta. En viss skillnad mellan Svenska A och Svenska B kan noteras. Eleverna i Svenska B är något mer positiva. Skolinspektionen bedömer att svenskundervisningen i högre utsträckning bör ta sin utgångspunkt i elevernas intressen och förutsättningar vid val av texter.

Av läroplanen för de frivilliga skolformerna framgår det att rektor som ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal har ett ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen. Det framgår av inskickade dokument från Filbornaskolan att kunskapsresultaten i Svenska A och B inte följs upp och utvärderas på programnivå eller skolnivå, vilket också bekräftas i rektorsintervjun. Enligt rektor gör svensklärarna uppföljningar av resultaten på elevnivå och på kursnivå, men resultaten av dessa uppföljningar används inte som underlag för utvärdering på programnivå eller skolnivå.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att anpassningen av undervisningen till elevernas behov, förutsättningar och erfarenheter huvudsakligen fungerar väl även om elever med goda resultat skulle kunna utmanas ytterligare. De elever som har rätt till särskilt stöd för att uppnå målen har både tillgång till specialpedagog och kan få stöd av svenskläraren.

Skolinspektionen bedömer att eleverna har ett visst inflytande över arbetssätt och arbetsformer. Eleverna bör dock, i högre utsträckning, delta i planeringen av undervisningens innehåll.

Granskningen visar att det inte bedrivs ett systematiskt arbete med mål och betygsriterier. Kopplingen mellan undervisningen och kursplanemålen behöver bli tydligare så att eleverna i högre grad görs medvetna om undervisningens syfte. Undervisningen i svenska bör också, i högre utsträckning, ta sin utgångspunkt i elevernas intressen och förutsättningar vid val av texter.

Skolinspektionen bedömer vidare att rektor, som pedagogisk ledare och chef för lärarna, bör ta ansvar för att resultaten på programmet systematiskt följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen.

Skolinspektionens slutsatser samt rekommendationer/krav på åtgärder:

Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?

Av kvalitetsgranskningen framgår att det finns en viss samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena och att svenskämnet i viss utsträckning anpassas till elevernas studieinriktning vid Filbornaskolan. Det finns dock ett behov att öka samverkan mellan lärarna i svenska och lärarna i karaktärsämnena.

Skolan saknar också en medveten strategi för att anpassa svenskämnet till studieinriktningen. Rektor bör formulera ett tydligt uppdrag rörande både anpassning till studieinriktningen och samverkan.

Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

I undervisningen finns en strävan att utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter.

Av granskningen framgår att elevernas möjligheter till inflytande över undervisningens innehåll i ämnet är begränsade, men påverkansmöjligheter finns vad gäller arbetssätt och arbetsformer. Granskningen visar också att det saknas ett systematiskt arbete med mål och betygskriterier. Kopplingen mellan undervisningen och kursplanemålen är inte så tydlig att eleverna ges möjlighet att bli medvetna om undervisningens syfte.

Rektor, som pedagogisk ledare och chef för lärarna, bör ta ansvar för att resultaten på programmet systematiskt följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen.

Rekommendationer

- Att samverkan mellan läraren i svenska och lärarna i karaktärsämnena bör utvecklas.
- Att skolan bör utveckla en genomtänkt strategi för att anpassa undervisningen i Svenska A och B till elevernas studieinriktning.
- Att rektor bör formulera ett tydligt uppdrag rörande både anpassning till studieinriktningen och samverkan.
- Att svensklärarna ytterligare utmanar elever med goda studieresultat.
- Att eleverna bör ges ökat inflytande över undervisningens innehåll.
- Att skolan bör bedriva ett systematiskt arbete med mål och betygskriterier och tydliggöra kopplingen mellan undervisningen och kursplanemålen så att eleverna i högre grad görs medvetna om undervisningens syfte.
- Att svenskundervisningen i högre utsträckning tar sin utgångspunkt i elevernas intressen och förutsättningar vid val av texter.
- Att rektor bör ta ansvar för att resultaten i ämnet svenska systematiskt följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen.

Uppföljning m.m.

Filbornaskolan ska senast inom sex månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 22 november 2010 till Skolinspektionen, avdelningen i Lund, redovisa vilka åtgärder som vidtagits.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind
Enhetschef

Tommy Månsson
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsrådet Michael Erenius och utredare Anna Sandell deltagit.

Bilaga

Författnings- och forskningsöversikt